

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomantka: **Andrea Procházková**

Téma práce: **Vliv doktríny politické otázky na rozhodování soudců Ústavního soudu ČR**

Rozsah práce: **138 stran (podle normy ČSN 016910); 284 365 znaků**

Datum odevzdání práce: **30. června 2021**

Vedoucí práce: **prof. JUDr. Jan Kysela, Ph.D., DSc.**

Oponent práce: **Pavel Uhl**

Otázka adekvátní volby tématu s ohledem na jeho aktuálnost, náročnost, potřebné teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Diplomantka si zvolila téma, které odpovídá náročnosti kladené na diplomové práce. Jedná se o téma, které zcela zapadá do oboru katedry, na které je práce obhajována. Zvolené téma je konstantním tématem nebo jevem, který lze různou měrou zkoumat po dobu vývoje ústavního soudnictví v České republice od samotného jeho počátku do současnosti. Jedná se o téma, které není konjunkturální, je ale přiměřené aktuální a současně trvalé.

Ačkoliv se jedná o téma sice plně podřaditelné pod právní vědu, jedná se současně o téma svým způsobem hraniční, protože z hlediska právní vědy zkoumá způsob, jakým se právo vyrovnává s fenomény mimoprávními, respektive s fenomény, které mají své uchopení i v jiných oblastech vědy (sociologie, ekonomie, politologie) nebo jiných oblastí lidské činnosti (politika).

Navzdory hraničnímu charakteru zkoumaného tématu, který by bylo možné zkoumat z hlediska jiných vědeckých postupů, včetně politologie, zachovává si diplomová práce charakter práce z oboru právního, což je její jednoznačný přínos. To platí i v kontextu skutečnosti, že v procesu výzkumu byla použita, ato

zcela legitimně a správně, metoda původně sociologická z oblasti kvalitativního výzkumu. Mám na mysli rozhovor s užším okruhem respondentů (soudců Ústavního soudu) zaměřený na kvalitativní poznání nazírání respondentů na některé skutečnosti či jevy.

Náročnost zpracování tématu hodnotím v kontextu obvyklé praxe jako nadprůměrnou, pokud se bere v úvahu i počáteční záměr vést pohovory s ústavními soudci. Zvolená metoda, respektive vrstvení jednotlivých metodologických postupů (teoretické zpracování tématu, analýza judikatury, rozhovory) odpovídají svým účelem a strukturou základnímu cíli každé práce, a to pochopení doposud neznámého a zprostředkování tohoto poznání dalším lidem.

Významným kladem celé práce je to, že se jedná o téma v této šíři a kvalitě zatím nezpracované.

Formální a systematické členění práce, jazykové zpracování práce, způsob práce s poznámkovým aparát, seznamem literatury a zpracování dalších doprovodných informací

Práce je zpracována po formální stránce dobře. Je systematicky členěna. Obsah je pochopitelný na první pohled a dobře se podle něj v textu celé práce orientuje. Seznam zdrojů, prameny a výsledky rozhovorů jsou zpracovány adekvátně.

Způsob práce se zdroji a citace odpovídají akademickým zvyklostem a standardům na studenty kladené. Zvolený způsob odkazů neruší plynulost textu a současně umožňuje průběžnou referenční orientaci ve zdrojích a odkázaných pramenech.

Z jazykového hlediska je práce zpracována velmi dobře. Díkce textu odpovídá charakteru vědecké práce. Text je na druhou stranu celkem čtivý a napsaný tak, že se dobře čte.

Ze zcela drobné a s ohledem na rozsah práce i výjimečné excesy lze považovat pouze některé nepřilíš vhodné a spíše publicistické jazykové obraty, které neodpovídají úplně nejkonzervativněji pojatým tradicím psaní vědecké práce. Je to například použití pojmu „*bavíme se*“, a to na straně 17 „... *pokud se bavíme o ústavním přezkumu ...*“, straně 22 „... *at' už se bavíme o ústupu od rasové segregace v právní oblasti ...*“ nebo na straně 33 „*V rámci rozhodovací činnosti Ústavního soudu ČR se však bavíme ...*“. Nebo použití slovního spojení „*nedat na obhajobu*“ na straně 61 „... *Většina Ústavního soudu ČR nakonec na vládní obhajobu nedala ...*“, popřípadě pojmu „*kouknout se*“ ve smyslu odkazu na širší komparaci: „*Osobně si nejsem jistá, jestli je současná zdrženlivost českého Ústavního soudu v otázce klimatu dlouhodobě udržitelná, zvlášť když se koukneme na postoje soudů v zahraničí a především v Evropě.*“.

Mírně matoucí je i opakované a časté použití pojmu „*česká politická otázka*“ nejspíše ve smyslu významu „*uchopení problematiky politické otázky v prostředí práva České republiky a související právní vědy*“, a to ze dvou důvodů. Politické otázky řešené v kontextu práva České republiky a související právní vědy nejsou z důvodu zeměpisné lokalizace jejich řešení svou povahou více české než jiné otázky. Otázky jsou stále stejné a v podstatě neměnné. V kontextu konkrétního práva a právní vědy se mohou lišit odpovědi na ně; výstižnější by tedy byla česká odpověď na politickou otázku.

Druhým důvodem je to, že z historických důvodů je pojem *Česká otázka* nerozlučně spjat s jedním z klíčovými *politických* děl prof. Tomáše Garrigua Masaryka, který *českou otázku* vnímal jako ryze *politickou*. Kombinace těchto pojmů pak v historické politické paměti zcela jiný význam. Obecně by tedy bylo vhodné první použití takového pojmu vysvětlit a tento pojem jako vysvětlený „*zavést*“, popřípadě zvolit pojem jiný.

Veškeré připomínky stylistického charakteru jsou jen zcela marginální a nijak nezpochybnují kvalitu díla jako celku.

Věcné zpracování problematiky

Věcné zpracování tématu považuji za velmi zdařilé a nadprůměrné. Diplomantka popsala analyzovala problematiku v celé šíři. Je zjevné, že diplomantka při zpracování vynaložila značné množství jak rešeršní tak analytické práce, která dává smysl. Stejně tak je nutné ocenit vysokou míru disciplíny vše uspořádat do

struktur, které odpovídají požadavkům akademického světa a současně požadavkům na obecnou srozumitelnost.

Za jednoznačně přínosné považuji především i to, že diplomatka dokázala více či méně celou problematiku shrnout do uceleného obrazu, a to včetně otázek, které jsou otevřené.

Nejzajímavější a nejprínosnější část celé práce je pak ta, která reflektuje rozhovory se soudci Ústavního soudu. Dává nahlédnout do mentality anonymních soudců a současně odkrývá i fakt, že argument existence politické otázky je mnohdy používán, alespoň v očích některých soudců, účelově a současně pro prosazení představ soudců, které mohou být vnímány více jako politické než jako právní.

V této části pouze absentuje informace proč diplomatka rozhovor vedla s osmi soudci (ostatní odmítli?), popřípadě, pokud je to výsledek výběru, jak byl tento výběr proveden. V případě každého sociologického vzorku je dobré vědět, jak vznikl. Pokud by diplomatka chtěla na tématu dále pracovat, bylo dobré se zamyslet, zda se neptat i ústavních soudců bývalých (mají více času, více odstupu a méně silný argument odírat rozhovor).

Téma(ta) k diskusi při věcné obhajobě

K práci je těžké, s ohledem na její vyčerpávající rozsah, hledat témata k ústní obhajobě. Jedno z nich naznačila už sama diplomatka, a totiž téma „environmentálních“ soudních žalob. Toto téma, pokud se vůbec dostane před Ústavní soud, se tam nejspíše primárně nedostane jako předmět samotného posouzení, tedy zda vyhovět žalobě nebo nevyhovět žalobě, ale jako předmět, zda otevřít přezkum těchto otázek před obecnými soudy, tedy přimět je tuto věc rozhodovat nebo naopak nepřimět.

V této souvislosti dávám ke zvážení, zda se při obhajobě nezabývat projektem tzv klimatické žaloby, který má veřejnou prezentaci na stránkách <https://www.klimazaloba.cz/>, kde je již i publikována žaloba podaná ve správním soudnictví. Text žaloby pak odkazuje i na některá ustanovení ústavního pořádku, ale neobsahuje souvislou ústavněprávní argumentaci či vyrovnání se doktrínou politické otázky.

Dalším tématem může být judicializace některých odborných epidemiologických otázek souvisejících s řešením současné pandemie. V této souvislosti je pak legitimní otázkou, zda si soudní moc neatrhuje řešení jak politických, tak i odborných neprávních otázek.

Jako další teoretické téma je možné i uchopit i téma částečně právně psychologické a sociologické. Konkrétní řešení otázky, kde stanovit hranice politického *domaine réservé*, je v případě jednotlivých soudců spíše mnohdy výsledkem politického postoje konkrétního soudce, než důsledné aplikace nějakých principů. Nabízí se otázka, jestli za této situace může vytvořit realita kolektivního rozhodování soudcovského sboru konzistentní doktrínu „*odpovědi na politické otázky*“, a to navzdory individuálním postojům jednotlivých soudců.

Závěrem

Práci, kterou bylo radost číst, navrhuji hodnotit stupněm „výborně“.

V Praze dne 29. srpna 2021

.....
Pavel Uhl